

VALOAREA NOMINALĂ ȘI INTRINSECĂ A MONEDELOR ÎN SECOLELE XVIII-XIX

Elena ARCUȘ-JANTOVAN

Diversitatea monetară și intensificarea relațiilor financiare de la începutul secolului al XIX-lea a impus necesitatea elucidării aspectelor calculului valorii nominale și intrinsece a monedelor în această perioadă. În multe țări nu era prezent un sistem monetar simplu, ca urmare a faptului că în circulație se aflau diverse piese de dimensiuni și valori diferite importate din străinătate.

Valoarea nominală a unei monede rezulta fie din valoarea metalului, fie din valoarea atribuită ei ca mijloc de schimb. Valoarea nominală a unei monede nu este și nu poate fi constantă, așa cum aceasta poate fi atribuită monedei și poate să fie schimbată la un interval scurt de timp. În schimb, valoarea intrinsecă este determinată de faptul că metalul, adică aurul și argintul din care e confecționat, determină și garantează valoarea monedei, indiferent de valoarea nominală atribuită ei, respectiv valoare intrinsecă pot avea doar monedele din metale prețioase.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea Ferdinando Galiani identifica două tipuri de monede: cea ideală și cea reală, ambele întrebuințate pentru două operații diferite: pentru a evalua lucrurile și pentru a le cumpăra. În concepția sa, fiecare monedă, când este estimată cu ceva, este considerată ca ideală, de regulă această monedă ideală servește ca monedă de calcul, ceea ce înseamnă că datorită ei se evaluează lucrurile, iar moneda reală este acea bucată de metal pe care autoritățile publice o divizează în părți egale proporționate între ele, care se oferă și se primesc în toată securitatea de către toți ca un gaj, un echivalent a ceea ce a fost dat pentru a avea aceasta bucată de metal. Pentru a evalua lucrurile, moneda ideală este la fel de bună ca cea reală și poate chiar mai bună, căci un singur număr este de ajuns pentru a evalua

toate lucrurile, prețul nu consta decât într-o proporție pe care el o exprimă cu numere. Altă întrebuințare a monedei este de a cumpăra lucrurile, care poate fi realizată doar cu moneda reală, se are în vedere metalul, altfel spus, metalul este ceea prin ce se cumpără și ceea prin ce se echivalează totul. Din aceste caracteristici se poate deduce că monedei reale îi putem atribui atât o valoare nominală, cât și intrinsecă, pe când moneda ideală are doar valoare nominală, adică valoare de schimb.

Privitor la valoarea intrinsecă, W. Stanley Jevons menționa că valoarea metalului ce se conține într-o monedă exprimată prin valoare intrinsecă riscă să dea false noțiuni asupra naturii valorii, care nu este niciodată o proprietate intrinsecă sau esențială, dar care este doar o circumstanță, un raport exterior, el preferând expresia de valoare metalică, pe care o distingea de valoarea nominală, uzuală sau legală, în conformitate cu care o piesa trebuie să se schimbe cu alte piese. Valoarea metalică a unei piese poate să se schimbe prin două maniere, fie că se micșorează greutatea, fie că se schimbă titlul metalului, respectiv, aceleași piese ar putea circula într-o țară cu valoarea lor convențională, iar în altă țară cu valoarea lor metalică.

Privitor la această problemă în Centrul de Arhive Economice și Financiare din Paris sunt prezentate informații foarte importante pentru înțelegerea modalității de realizare a calculului valorii unei monede în baza monedelor din circulație la vremea respectivă.

Plata cu monede era foarte important de cunoscut în operațiile de schimb, fiind la baza tuturor sistemelor monetare și la cunoașterea și înțelegerea întrebărilor ce țin de finanțe, de comerț, care au ca obiect aprecierea valorii. La această etapă era necesar să se stabilească un calcul pentru convertirea în moneda unei țări, o sumă anumită, exprimată în moneda străină, sau invers. Convertirea rezulta din compararea titlului cu greutatea legală și cu valoarea intrinsecă a unității monetare a unei țări, ce are titlul și greutatea legală și valoarea intrinsecă a unității monetare a unei alte țări. Astfel, în dosar s-au oferit două exemple de calcul atât a monedelor de aur cât și a celor de argint.

Prin primul exemplu se va demonstra cum se va calcula valoarea monedei de aur engleze de 20 șilingi (shiling), în raport cu valoarea monedei de aur franceze de 20 franci. Calculul dintre moneda engleză cu titlul legal de 0,917, greutatea de 7,980855 grame, conținând în materie pură – 7,318444035 grame și moneda franceză, cu titlul legal de 0,900, greutatea de 6,45161 grame, conținând în materie primă de 5,806449 grame va fi următorul:

$$5,806449 : 20^F :: 7,318444035 : x = 25^F,2079$$

Ca urmare, rezultă că șilingul valorează $25^F 20^C$.

Următorul exemplu este prin calculul valorii unui florin de argint olandez, în monedă franceză, titlul legal al acestui florin este de 0,917 și greutatea de 10, 597 grame, el conține în materie pură 9,717449 grame, francul având titlul legal de 0,900 și greutatea de 5 grame, el conține argint pur 4, 5 grame:

$$4,5 : 1^F :: 9,717449 : x = 2^F, 15^C$$

Ca urmare, florinul olandez valorează în argint francez $2^F - 15^C$.

Despre florini se indica că față de ducat au un mare avantaj, căci florinii mereu au fost bătuți de același tip, ceea ce a contribuit mult la favorizarea circulației în toate țările.

În aceste dosare era prezentat și tabloul cu valoarea nominală, și valoarea intrinsecă a monedelor de cupru a diferitelor puteri din Europa și din America, presupunând că un kilogram de cupru în comerț este la prețul de 3 franci.

Franța: 5 centime (7,5 grame, 28 milimetri în diametru). În Franța un franc de argint putea fi exprimat fie în 100 centime, fie cu 20 piese de cinci centime, iar acest franc echivala în cupru cu 20 de monede de 5 centime ce aveau valoarea intrinsecă de 45 centime. Diferența între o plată cu un franc de argint și 20 de piese de 5 centime de cupru este de 55 centime.

Austria: kreuzer (creițar) (4,5 grame, 24 milimetri în diametru). În Germania $\frac{1}{2}$ florin de argint echivala cu 1 franc și 30 centime, iar acest $\frac{1}{2}$ florin echivala în cupru cu 30 de kreuzer ce aveau valoarea intrinsecă de 40 centime. Diferența între o plată făcută cu $\frac{1}{2}$ florin de argint și $\frac{1}{2}$ florin reprezentat de 30 kreuzer este de 89 centime.

Anglia: halfpenny (9,4 grame, 29 milimetri în diametru). În Anglia un șiling de argint echivala cu 1 franc și 24 centime, iar acest șiling echivala în cupru cu 24 de halfpenny ce aveau valoarea intrinsecă de 67 centime. Diferența între o plată făcută cu șiling de argint, valoarea unui șiling fiind echivalentă 24 halfpenny, este de 0,56 franci și $\frac{32}{100}$ centime.

Rusia: 2 copeici (13,7 grame, 29 milimetri în diametru). În Rusia $\frac{1}{2}$ rublă de argint echivala cu 2 franci și 0,01 centime, iar acest $\frac{1}{2}$ rublă echivala în cupru cu 25 de monede de 2 copeici, ce aveau valoarea intrinsecă de 1,02 franci. Diferența între o plată făcută cu $\frac{1}{2}$ rublă de argint și $\frac{1}{2}$ rublă reprezentată de 25 monede de 2 copeici este de 98 centime.

America: cent sau 5 cenți (10,7 grame, 28 milimetri în diametru). În America $\frac{1}{4}$ dolar de echivala cu 1 franc și 35 centime, iar acest $\frac{1}{4}$ rublă echivala în cupru cu 25 de monede de 5 centime, ce aveau valoarea intrinsecă de 80 centime. Diferența între o plată făcută cu $\frac{1}{4}$ dolar și $\frac{1}{4}$ dolar reprezentată de 25 monede de 5 centime este de 55 centime.

Milano: sol (7,5 grame, 20 milimetri în diametru). În Milano o liră de argint echivala cu 77 centime, iar această liră echivala în cupru cu 20 solo, ce

aveau valoarea intrinsecă de 45 centime. Diferența între o plată făcută cu o liră de argint și o liră reprezentată de 20 solo este de 32 centime.

Veneția: sol (2,8 grame, 20 milimetri în diametru).). În Veneția un ducat de argint echivala cu 3 franci și 244 centime, iar acest ducat echivala în cupru cu 124 solo, ce aveau valoarea intrinsecă de 1 franc și 45 centime. Diferența între o plată făcută cu un ducat de argint și un ducat reprezentată de 124 solo este de 20 centime.

În concluzie se poate de spus că înțelegerea acestor aspecte ale valorii unei monede poate determina aprecierea corectă a anumitor etape din evoluția sistemelor monetare și realizarea tuturor operațiilor ce au la bază moneda, pentru realizarea acestora.

Abrevieri:

CAEF – Centre des Archives Economiques et Financieres.

Bibliografie:

CAEF, *Circulation monétaire dans le monde*, 1818-1820, k/1/2a.

CAEF, Monnaies. *Système Monétaire*, 1848-1850-1868, k1/5.

Galiani Ferdinando, *De la Monnaie* (1751), Coord.: G.H. Bousquet, J.Crisafulli, Paris, 1955.

Stanley Jevons W., *La monnaie et le mécanisme de l'échange*, Paris, 1885.